

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Йоана Минкова Спасова-Дикова,
Институт за изследване на изкуствата – БАН,
научно направление 8. 4. „Театрално и филмово изкуство”,
e-mail joanasd@yahoo.co.uk

по конкурс за присъждане на
образователна и научна степен „доктор” по научна специалност
Кинознание, киноизкуство и телевизия, професионално направление 8.4
Театрално и филмово изкуство, област на висше образование 8. Изкуства,
докторант редовна форма на обучение в катедра „Телевизионно, театрално
и киноизкуство“ при Факултет по изкуствата, ЮЗУ,
на Димо Димов,
с дисертация на тема: „От театрална пиеса към киносценарий.

Адаптация на драматургичния текст“,
за присъждане на ОНС „Доктор“,
с научен ръководител проф. д-р Станимир Трифонов

Анализ на дисертационния труд

Димо Димов ясно формулира обекта на изследване, който представлява „феноменът на „адаптиране на театрална пиеса в киносценарий“ чрез локализиране на конкретни аналитично-творчески артефакти в произведенията на безспорни автори, образци на теоретичната мисъл и художествени произведения от горепосочената обектна област“.

Първоначалната хипотеза е, че „създаването на киносценарий въз основа на театрална пиеса е методологично-творчески процес в началния етап на екранизацията, който може да бъде дефиниран и може да бъде проследен алгоритъм на протичането му. Процесът е утилитарен и като такъв не пречатства, а подпомага комуникирането на креативните творчески решения на автора.“ Според мен тази теза, в хода на дисертацията е

аргументирана и доказана.

Предмет на изследването са „достъпните аспекти, изразени в споменатите артефакти посредством конкретните методологично-творчески решения, залегнали видимо и подлежащо на анализ и съпоставка в избраните теоретични и художествени образци.“

Целите и задачите, посочени от дисертанта са „да се открие и посочи възможен методологичен модел за транспониране/трансфер на театрална пиеса в киносценарий“. Друга цел е да бъде събран и обобщен подходящият опит, от библиографски и филмографски източници, на значимите автори от световното кино, а и българските им колеги.

Димов откроява следните изследователски задачи: откриване на аналогии в аналитично-творческия процес при реализация на театралната и кино-драматургията; анализиране на структурните особености на доказали се кинематографични артефакти, използвали за първоизточник образци на драматическия род от трите ключови класически епохи – Античност, Ренесанс, Модерна драма; почерпване от българския опит чрез автобиографичните откровения на няколко доайена на родното кино.

Финалната задача на изследването е създаването на професионален наръчник, помощник при адаптацията на театрална пиеса за нуждите на киното. Своеобразен мост между пиесата и филма, отчитащ специфичните прилики и разлики между двете изкуства.

В дисертацията е използван теоретично-исторически дескриптивен и интердисциплинарен подход. Прилагат се методите на сравнение, анализ, синтез и интерпретация. Този подход включва анализ на извадки от теоретични текстове от национално и световно значими теоретици и практики на театъра и кинематографа и анализ на художествени артефакти в контекст на изследователския фокус. Трудът следва методи за синтетична интерпретация на теоретични възгледи, изградени на база на собствения творчески опит на дисертанта: използване и обобщаване на резултати от добри практики в аналитичния подход от личната му творческа биография,

основно по линията на „събитийния анализ“ на Товстоногов, както и на метода на изследователското интервю – споделяне на опит и лични възгледи от доайени на българското кино.

Използвани са редица източници от областта на философията, антропологията и естетиката, изкуствознанието, театрознанието, кинознанието: теория на драмата и киното; история на киното и театъра; литературата.

Съдържанието на предложения дисертационен труд е с общ обем от 180 страници и се състои от увод, четири глави (с по няколко части), заключение, библиография, филмография и 2 приложения с интервюта.

Уводът включва формулирането на проблема, обекта, предмета, задачите и целта на изследването. В него се прави преглед на по-значими теоретични трудове, като източници на информация и се прави исторически преглед на феномена „екранизация на пиеса“, като необходима оценъчна база на значението му. Подчертава се, че „изследването няма за цел изчерпателно събиране и изреждане на всички образци на филми, създадени по театрални пиеси, от гледна точка на историята на киното“. На базата на събраната/селектираната информация се прави анализ на творчеството на даден автор или художествено направление, оценява се ролята и значението на посочените произведения за даден регион или период в развитието на киното или за киното като цяло.

В първа глава е направен опит за теоретична обосновка на предложената теза – прилики и разлики в подхода на адаптация за театър и кино при разграничаване на съответните специфики. Тя е структурирана в десет подраздела. След използването на хипотезата като отправна точка за аналитичната част, се отчита позицията на драматическото произведение – пиесата в една специфична, дуалистична ситуация. От една страна, тя е завършено произведение, а и художествен факт, произведение на един от литературните родове, съществуващ материално в страниците на книжно тяло или друг носител на информация. В тази си написана форма една пиеса

има своите срещи, макар и по-редки, с крайния потребител – читателя. В другото му предназначение – на писан текст, ролята на един драматически текст има преобладаващо утилитарни задачи – да се превърне в основа, в първоизточник на театрален спектакъл. Механизмът на този процес следва най-общо три етапа: пиеса → режисьорска версия → театрален спектакъл, като всеки един от етапите представлява ментална структура, фиксирана в свое материално изражение. Димов разглежда режисьорската версия, нейните функция и значение, мястото ѝ в творческия процес на създаване на адаптацията/интерпретацията. Пиесата и режисьорската версия са материален израз на представи, съответно в съзнанието на драматурга и режисьора, с цел създаване на определена представа в съзнанието на зрителя. Целият процес представлява хронологично изграждане на взаимно свързани ментални структури, които чрез своите материални проявления последователно достигат до съзнанието на възприемащия. Всяко едно от материалните проявления служи като база за интерпретация, превръща се в медиатор в процеса на адаптация.

В следващите части се разглеждат последователно етапите в подхода на адаптация на драматическия текст в театрален спектакъл, както и при адаптацията на драматическия текст в киносценарий. На базата на аналогията се отчитат приликите на двата процеса.

Втора глава е посветена на изследването на някои адаптации по Шекспирова драматургия. В нея се прави общ преглед на екранизациите по Шекспирови пиеси. Отчита се големият брой шекспирови екранизации и значението им за киното. Авторът посочва, че киното посяга към шекспировата драматургия като източник на сюжети от самото си създаване. Още през 1898 г. се снима „Макбет“, кратък, ням филм, с Джонстън Форбс-Робъртсън в главната роля. Оттогава до днес са снимани над 1500 продукции като за най-известните заглавия като „Хамлет“ и „Ромео и Жулиета“. Те надхвърлят 100 за всяко едно от заглавията. Тази статистика категорично доказва трайния висок интерес на творците-

кинематографисти към екранизации по пиесите на Шекспир. Наред с двете най-правени трагедии са осъществени екранизации на „Макбет“, „Отело“, „Тит Андроник“, „Троил и Кресида“ и „Крал Лир“, от историческите драми най-предпочитана е „Ричард III“, екранизирани са „Хенри IV“, „Хенри V“, „Хенри VII“, „Крал Джон“ и „Ричард II“. От комедиите „Двамата веронци“, „Сън в лятна нощ“, „Веселите уиндзорки“ са сред най-често екранизираните. От трагикомедиите, които са се превърнали повече от веднъж в източник за адаптиран сценарий, дисертантът определя „Бурята“ и „Цимбелин“. Разкриването на важността на шекспировото творчество продължава в следващия подраздел „Другите за творчеството на Шекспир.“ Избрани са моменти от писаното наследство на значими в световен и национален план творци, които подкрепят това твърдение. В главата се прави сравнителен анализ на пет киноверсии на „Хамлет“, въз основа на мотивирано определен епизод с еднаква тежест и значение за кинематографичната структура на различните екранизации на „Хамлет“. В хронологичен ред, посочените от докторанта напълно правомерно версии са: „Хамлет“, сценарий и режисура Лоурънс Оливие (1948 г.), „Хамлет“, сценарий и режисура Григорий Козинцев (1964 г.), „Хамлет“, сценарий Франко Дзефирели и Кристофър Де Вор, режисьор Франко Дзефирели (1990 г.), „Хамлет“, сценарий и режисура Кенет Брана (1996 г.), „Хамлет 2000“, сценарий и режисура Майкъл Алмерейда.

В трета глава са разгледани някои адаптации на пиеси от съвременни автори. Целта в случая, според автора е „да се заостри вниманието към спецификата на обектите на изследване в трета глава по линия на взаимосвързаност на жанрова и структурна обвързаност на драматическия първообраз“. Застъпва се хипотезата, че ако се открият общи закони при изграждане на структурата на античната драма „Антигона“ на Софокъл и различни киноверсии на две съвременни съдебни драми, ще потвърдим правилността на метода на „транспониране/трансфер“ на драматическия първоизточник в киносценарий въз основа на принципното сходство на

елементите на събитийния анализ в театъра и сценарната матрица-парадигма предложена от Сид Фийлд. Отчита се сходството между събитийния анализ, създаден от Георгий Товстоногов като режисьорски, творчески метод за подготовка на постановъчната работа в театъра и структурната парадигма използвана като творческа матрица от големия кино-драматург и педагог Сид Фийлд. Според мен това концентрирани само върху „Антигона“ е малко пресилено в случая. Авторът се стреми да установи съвместимост по метода на сравнителния анализ на екранизациите на две модерни драми – „12 разгневени мъже“ от Реджиналд Роуз и „Повредата“ от Фридрих Дюренмат. Принципно на знаково (актантно) ниво подобни паралели могат да бъдат установени и с други антични драми.

В четвърта глава във фокуса на внимание попадат българските екранизации. Подчертава се значимостта на българските игрални филми.

В обсега на внимание са „Калин орелът“, „Тревога“, „Царска милост“, „13 дни“, „Големанов“, „Прокурорът“, „Цар Иван Шишман“, „Автостоп“, „Наковалня или чук“, „Щурец в ухото“, „Слънчев удар“, „Прозорецът“, „Меко казано“, „Забравете този случай“, „Есента на един следовател“, „Скакалци“, „Хвърчилото“, „Онова нещо“, „Вампир“.

Според мен е важен изводът, че за периода 1945-1992 г. всички екранизирани заглавия са от български автори. Както се изтъква от Димов „това категорично показва, че национално специфичното доминира над универсалното в областта на екранизацията на пиеси, което всъщност е и конкретно проявление на цялостната картина в българското кино за периода“.

В заключението, дисертантът подчертава, че „проведеният анализ препотвърждава хипотезата за сходството на структурата на драматическия първообраз и киносценария по пътя на „транспониране/трансфер“ посредством матрицата/парадигма, предложена от Сид Фийлд, което е още едно доказателство за нейната универсалност“.

Описание на приносите

Съгласна съм с някои от посочените от докторанта приноси, а именно, че: дисертационният труд е интердисциплинарен и е в полето, както на театралната, така и на кинотеорията; изследването представлява комплексно указание, наричан за студенти и начинаещи режисьори, пред които стои творческата задача „адаптация на театрална пиеса за кино“; анализирането на проблемите в процеса на адаптация на драматическо произведение в киносценарий от режисьорска гледна точка; синтезирането на писаното по въпроса, което в голямата си част представлява малка по обем фрагментирана информация; подчертаването на значимостта на адаптацията на театралната пиеса като принос в многообразието на кинематографичния репертоар; разглеждането на адаптацията на театрална пиеса в методологичен контекст като са предложени универсални методологични решения въз основа на интердисциплинарен синтез от достиженията на водещи автори, теоретици и педагози в областта на киното и театъра.

Сред научните приноси бих споменала, че този интердисциплинарен дисертационен труд е в полето на една недостатъчно изследвана територия на превода от един език в друг език в изкуствата.

Дисертацията има и научно-приложни приноси в посока на задаването на възможности за бъдещи проучвания в областта на екранизацията на литературни текстове. Трудът може да бъде полезен за професионалисти от театъра, които разширяват творческия си кръгзор в областта на кинематографа, за студенти, както и за по-широк кръг читатели.

Авторът показва ерудиция и широки познания в областта на историята на театъра и киното, както и дълбоко познаване на механизмите на творческия процес.

Лични качества на автора

Димо Димов завършва Немска езикова гимназия в София през 1990 г.,

което е и причина за неговите компетенции като преводач на драматургични текстове от немски език. Същата година е приет в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, специалност актьорско майсторство за драматичен театър. Завършва през 1994 г., а от 1993 г. до 1996 г. започва да изучава и режисура за драматичен театър в класа на проф. Надежда Сейкова. През сезоните 1994 и 1995 г. работи като актьор в трупата на ДТ „Адриана Будевска“ – Бургас. През 1996 г. отбива военната си служба в Театър Българска Армия, където работи като асистент-режисьор на Николай Ламбрев и Красимир Спасов и играе в различни спектакли. От 1997 до 1999 г. е щатен режисьор и зам. директор на ДТ „Рачо Стоянов“ в Габрово. Работи като асистент по актьорско майсторство на проф. Сейкова в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ от 1999 до 2004 г. В същото време не е режисьор на свободна практика до 2013 г. От 2013 до 2015 г. е директор на ТМЦ – Кърджали. Оттогава е режисьор на свободна практика. Има реализирани над 50 постановки в различни театри на България, както и в чужбина – Украйна, Македония. Има реализирани три радиопиеси в Радиотеатъра, Програма „Христо Ботев“ на БНР. Носител е на награди от международни фестивали в България, Македония, Украйна и Армения. От 2019 г. е редовен докторант в ЮЗУ „Неофит Рилски“. От 2019 до 2022 г. преподава актьорско майсторство в ЮЗУ „Неофит Рилски“ като асистент на д-р Николай Ламбрев-Михайловски и доц. Александра Хонг. Всички тези компетентности определят добрите резултати от изследването.

Препоръки и бележки

Има какво да се желае по отношение на дефинирането на някои от използваните понятия (например превод / адаптация / екранизация и пр.). Работата е твърде описателна (дескриптивна). Текстът се нуждае от отстраняване на някои стилови, пунктуационни, правописни и пр. неточности, както и повторения. Библиографията също може да бъде прецизирана с по-нови изследвания, които съществуват в научната

литература. Би могло да се представи и снимков материал. Като препоръка мога да кажа, че анализирания факти и тези на места се преповтарят и би следвало в една бъдеща монография да бъдат подредени в някаква по-стройна структура. Не навсякъде в текста цитиранията са прецизни. Въпреки коректността на автора, цитираните метатекстове върху оригиналните изследвания биха могли да бъдат редуцирани в полза на преосмисляне и цитиране на оригиналите, част от които вече могат да бъдат намерени в електронни бази дази или в библиотеките и архивите. На места изложението е схематично и би могло тези части да бъдат по-аналитично разгърнати. В някои случаи семиотичният подход се оказва недостатъчен за провеждане на по-задълбочен анализ на явленията. Приложените интервюта в приложенията са ценни, но би трябвало да бъдат съкратени в частите, където се излиза извън проблематиката на дисертацията.

Препоръчвам трудът да бъде публикуван след известна преработка.

Заключение

Предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията по чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ. Докторантът има изискуемия минимум публикации – 2 на брой. Въпреки направените препоръки и забележки, с оглед на вече изтъкнатите качества и приносите на дисертационния труд на Димо Димов, давам положителна оценка и предлагам да му бъде присъдена ОНС „доктор“.

Дата: 03. 06. 2024

Проф. д-р Йоана Спасова-Дикова

R E C E N Z I A

by Prof. Dr. Joana Minkova Spasova-Dikova,
Institute for Arts Research - BAS,
scientific direction 8. 4. "Theatrical and film art",
email joanasd@yahoo.co.uk

by competition for the award of
educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty
Cinematography, film art and television, professional direction 8.4 Theatrical
and film art, field of higher education 8. Arts, doctoral student full-time study in
the department "Television, theater and film art" at the Faculty of Arts , South-
West University Neofit Rilski, Blagoevgrad,
of Dimo Dimov,

with a thesis on the topic: "From a theater play to a film script.

Adaptation of the dramatic text",

for awarding the ONS "Doctor",

with scientific supervisor Prof. Dr. Stanimir Trifonov

Dissertation analysis

Dimo Dimov clearly formulates the object of research, which is "the phenomenon of "adaptation of a theatrical play into a film script" by locating specific analytical-creative artifacts in the works of indisputable authors, samples of theoretical thought and artistic works from the above-mentioned subject area".

The initial hypothesis is that "the creation of a film script based on a theatrical play is a methodological-creative process in the initial stage of the screen adaptation, which can be defined and an algorithm of its progress can be followed. The process is utilitarian and, as such, does not hinder, but supports the communication of the creative decisions of the author." In my opinion, this thesis has been argued and proven in the course of the dissertation.

The subject of the research is "the accessible aspects expressed in the mentioned artifacts by means of the specific methodological-creative solutions, which lie visibly and subject to analysis and comparison in the selected theoretical and artistic samples."

The aims and objectives stated by the dissertation are "to highlight and indicate a possible methodological model ... for the transposition/transfer of a theater play into a film script". Another goal is to collect and summarize the relevant experience, from bibliographic and filmographic sources, of the significant authors from world cinema, as well as their Bulgarian colleagues.

Dimov singles out the following research tasks: discovery of analogies in the analytical-creative process in the realization of theater and cinema-dramaturgy; analyzing the structural features of proven cinematic artefacts, using as a primary source examples of the dramatic genre from the three key classical eras - Antiquity, Renaissance, Modern drama; drawing from the Bulgarian experience through the autobiographical revelations of several doyens of the native cinema.

The final task of the research is the creation of a professional manual, an assistant in the adaptation of a theater play for the needs of the cinema. A kind of bridge between the play and the film, taking into account the specific similarities and differences between the two arts.

The dissertation uses a theoretical-historical descriptive and interdisciplinary approach. The methods of comparison, analysis, synthesis and interpretation are applied. This approach involves the analysis of samples of theoretical texts by nationally and globally significant theorists and practitioners of theater and cinema and the analysis of artistic artefacts in the context of the research focus. The work follows methods of synthetic interpretation of theoretical views built on the basis of the dissertation student's own creative experience: use and generalization of results of good practices in the analytical approach from his personal creative biography, mainly along the lines of Tovstonogov's "event analysis", as well as of the research interview method -

sharing experiences and personal views from doyens of Bulgarian cinema.

A number of sources were used from the fields of philosophy, anthropology and aesthetics, art history, theater studies, film studies: theory of drama and cinema; history of cinema and theatre; the literature.

The content of the proposed dissertation has a total volume of 180 pages and consists of an introduction, four chapters (with several parts each), conclusion, bibliography, filmography and 2 appendices with interviews.

The introduction includes the formulation of the problem, object, subject, tasks and purpose of the research. It reviews more significant theoretical works as sources of information and provides a historical overview of the phenomenon of "screening a play" as a necessary basis for evaluating its significance. It is emphasized that "the study does not aim at an exhaustive collection and presentation of all examples of films based on theatrical plays from the point of view of the history of cinema." Based on the collected/selected information, an analysis is made of the work of a given author or artistic direction, the role and significance of the specified works for a given region or period in the development of cinema or for cinema as a whole is assessed.

In the first chapter, an attempt is made to provide a theoretical justification of the proposed thesis - similarities and differences in the approach of adaptation for theater and cinema while distinguishing the relevant specifics. It is structured in ten subsections. After using the hypothesis as a starting point for the analytical part, the position of the dramatic work - the play in a specific, dualistic situation - is taken into account. On the one hand, it is a finished work, but also an artistic fact, a work of one of the literary genres, materially existing in the pages of a book body or other carrier of information. In this written form, a play has its encounters, albeit less frequently, with the end user - the reader. In its other purpose - as a written text, the role of a dramatic text has predominantly utilitarian tasks - to become the basis, the primary source of a theatrical performance. The mechanism of this process generally follows three stages: play → director's version →

theatrical performance, each of the stages representing a mental structure fixed in its material expression.

Dimov examines the director's version, its function and meaning, its place in the creative process of creating the adaptation/interpretation. The play and the director's version are the material expression of ideas, in the mind of the playwright and the director, respectively, with the aim of creating a certain image in the mind of the viewer. The whole process is a chronological construction of interrelated mental structures, which through their material manifestations successively reach the consciousness of the perceiver. Each of the material manifestations serves as a basis for interpretation, becomes a mediator in the process of adaptation.

Dimov examines the director's version, its function and meaning, its place in the creative process of creating the adaptation/interpretation. The play and the director's version are the material expression of ideas, in the mind of the playwright and the director, respectively, with the aim of creating a certain image in the mind of the viewer. The whole process is a chronological construction of interrelated mental structures, which through their material manifestations successively reach the consciousness of the perceiver. Each of the material manifestations serves as a basis for interpretation, becomes a mediator in the process of adaptation.

The second chapter is devoted to the study of some adaptations of Shakespeare's drama. It provides an overview of the adaptations of Shakespeare's plays. Considers the large number of Shakespearean adaptations and their importance to cinema. The author points out that cinema has been reaching out to Shakespeare's drama as a source of plots since its inception. As early as 1898, *Macbeth*, a short, silent film, was shot, starring Johnston Forbes-Robertson. Since then, over 1,500 productions have been filmed, including the most famous titles such as *Hamlet* and *Romeo and Juliet*. They exceed 100 for each of the titles. This statistic categorically proves the permanent high interest of filmmakers in screen adaptations of Shakespeare's plays. Along with the two most well-known

tragedies, "Macbeth", "Othello", "Titus Andronicus", "Troil and Cressida" and "King Lear" have been screened, among historical dramas the most preferred is "Richard III", "Henry" has been screened IV', 'Henry V', 'Henry VII', 'King John' and 'Richard II'. Of the comedies "The Two Veronese", "A Midsummer Night's Dream", "The Merry Windsors" are among the most frequently screened.

Of the tragi-comedies, which have more than once become a source for an adapted screenplay, the dissertation identifies *The Tempest* and *Cymbeline*. The exposition of the importance of Shakespeare's work continues in the next subsection, "Others of Shakespeare's work." Moments from the written legacy of globally and nationally significant authors are selected to support this claim. The chapter provides a comparative analysis of five film versions of Hamlet, based on a motivatedly determined episode of equal weight and importance to the cinematic structure of the various adaptations of Hamlet. In chronological order, the versions mentioned by the PhD student, quite legitimately, are: "Hamlet", screenplay and direction by Laurence Olivier (1948), "Hamlet", screenplay and direction by Grigory Kozintsev (1964), "Hamlet", screenplay by Franco Zeffirelli and Christopher De Voor, directed by Franco Zeffirelli (1990), Hamlet, written and directed by Kenneth Branagh (1996), Hamlet 2000, written and directed by Michael Almereyda.

In the third chapter, some adaptations of plays by modern authors are considered. The goal in this case, according to the author, is "to sharpen attention to the specifics of the objects of study in the third chapter along the lines of interconnectedness of genre and structural binding of the dramatic prototype." It is hypothesized that if common laws are found in constructing the structure of the ancient drama *Antigone* by Sophocles and different film versions of two modern court dramas, we will confirm the correctness of the method of "transposition/transfer" of the dramatic original source into a film script based on the principle similarity of the elements of event analysis in the theater and the scenario matrix-paradigm proposed by Sid Field.

The similarity between the event analysis created by Georgii Tovstonogov as a director's, creative method for preparing stage work in the theater and the structural paradigm used as a creative matrix by the great cinema-playwright and pedagogue Sid Field is considered. In my opinion, this focus only on "Antigone" is a bit over the top in this case. The author seeks to establish compatibility by the method of comparative analysis of the adaptations of two modern dramas - "12 Angry Men" by Reginald Rose and "The Damage" by Friedrich Dürrenmatt. In principle, at the symbolic (actant) level, similar parallels can be established with other ancient dramas.

In the fourth chapter, the focus of attention is on the Bulgarian screen adaptations. The importance of Bulgarian feature films is emphasized.

In the scope of attention are "Kalin the eagle", "Alarm", "Tsar's mercy", "13 days", "Golemanov", "The prosecutor", "Tsar Ivan Shishman", "Hitchhiker", "Anvil or hammer", "Cricket in the ear", 'Sunstroke', 'The Window', 'To put it mildly', 'Forget this case', 'A detective's autumn', 'Grasshoppers', 'The Kite', 'The Thing', 'Vampire'.

In my opinion, the important conclusion is that for the period 1945-1992, all screened titles were by Bulgarian authors. As pointed out by Dimov, "this clearly shows that the nationally specific dominates over the universal in the field of screen adaptation of plays, which is actually also a concrete manifestation of the overall picture in Bulgarian cinema of the period".

В заключението, дисертантът подчертава, че „проведеният анализ препотвърждава хипотезата за сходството на структурата на драматическия първообраз и киносценария по пътя на „транспониране/трансфер“ посредством матрицата/парадигма, предложена от Сид Фийлд, което е още едно доказателство за нейната универсалност“.

Description of Contributions

I agree with some of the contributions mentioned by the doctoral student, namely that: the dissertation work is interdisciplinary and is in the field of both theater and film theory; the research is a complex instruction, a handbook for students and novice directors facing the creative task of "adaptation of a theatrical play for cinema"; analyzing the problems in the process of adapting a dramatic work into a screenplay from a director's point of view; the synthesis of what has been written on the issue, which for the most part represents a small amount of fragmented information; emphasizing the importance of the adaptation of the theater play as a contribution to the diversity of the cinematographic repertoire; the examination of the adaptation of a theatrical play in a methodological context, as universal methodological solutions are proposed based on an interdisciplinary synthesis of the achievements of leading authors, theorists and educators in the field of cinema and theater.

Сред научните приноси бих споменала, че този интердисциплинарен дисертационен труд е в полето на една недостатъчно изследвана територия на превода от един език в друг език в изкуствата.

Дисертацията има и научно-приложни приноси в посока на задаването на възможности за бъдещи проучвания в областта на екранизацията на литературни текстове. Трудът може да бъде полезен за професионалисти от театъра, които разширяват творческия си кръгзор в областта на кинематографа, за студенти, както и за по-широк кръг читатели.

Авторът показва ерудиция и широки познания в областта на историята на театъра и киното, както и дълбоко познаване на механизмите на творческия процес.

Among the scholarly contributions, I would mention that this interdisciplinary dissertation is in the field of an underexplored territory of translation from one language into another language in the arts.

The dissertation also has scientific and applied contributions in the direction of setting opportunities for future studies in the field of screen adaptation

of literary texts. The work can be useful for theater professionals who are expanding their creative horizons in the field of cinematography, for students, as well as for a wider range of readers.

The author shows erudition and broad knowledge in the field of the history of theater and cinema, as well as deep knowledge of the mechanisms of the creative process.

Personal qualities of the author

Dimo Dimov graduated from the German Language High School in Sofia in 1990, which is also the reason for his competences as a translator of dramatic texts from German. In the same year, he was admitted to NATFIZ "Krastyo Sarafov", majoring in acting for dramatic theater. He graduated in 1994, and from 1993 to 1996 he began to study drama theater direction in the class of Prof. Nadezhda Seikova. During the 1994 and 1995 seasons, he worked as an actor in the troupe of DT "Adriana Budevskia" - Burgas. In 1996, he stopped his military service at the Bulgarian Army Theater, where he worked as an assistant director to Nikolay Lambrev and Krasimir Spasov and acted in various performances.

From 1997 to 1999, he was a full-time director and deputy. director of DT "Racho Stoyanov" in Gabrovo. He worked as an acting assistant to Prof. Seikova at NATFIZ "Krastyo Sarafov" from 1999 to 2004. At the same time, he was not a freelance director until 2013. From 2013 to 2015, he was the director of TMC - Kardzhali. Since then he has been a freelance director. Over 50 productions have been performed in various theaters in Bulgaria, as well as abroad - Ukraine, Macedonia. Three radio plays have been performed in the Radio Theater, "Hristo Botev" Program of the BNR. Winner of awards from international festivals in Bulgaria, Macedonia, Ukraine and Armenia. Since 2019, he has been a full-time doctoral student at Neophyt Rilski University of Applied Sciences. From 2019 to 2022, he taught acting at Neophyte Rilski University of Applied Sciences as an assistant to Dr. Nikolay Lambrev-Mikhailovski and Associate Professor Alexandra Hong. All these competencies determine good research results.

Recommendations and notes

There is much to be desired in terms of the definition of some of the terms used (eg translation / adaptation / adaptation etc.). The work is too descriptive. The text needs the removal of some stylistic, punctuation, spelling, etc. inaccuracies, as well as repetitions. The bibliography can also be refined with more recent studies that exist in the scientific literature. Photographic material could also be presented. As a recommendation, I can say that the analyzed facts and those in places are repeated and should be arranged in a more streamlined structure in a future monograph.

Not everywhere in the text the citations are precise. Despite the correctness of the author, the cited metatexts on the original studies could be reduced in favor of rethinking and citing the originals, some of which can already be found in electronic databases or in libraries and archives. In places the exposition is sketchy and these parts could be more analytically developed. In some cases, the semiotic approach turns out to be insufficient to conduct a deeper analysis of the phenomena. The attached interviews in the appendices are valuable, but should be shortened in the parts where they go beyond the problematic of the thesis.

I recommend that the work be published after some revision.

Conclusion

The proposed dissertation meets the requirements under Art. 6, para. 3 of ZRASRB. The doctoral student has the required minimum of publications – 2 in number. Despite the recommendations and remarks made, in view of the already highlighted qualities and contributions of Dimo Dimov's dissertation work, I give a positive assessment and propose that he be awarded the ONS "Doctor".

Date: 03.06.2024

Prof. Dr. Ioana Spasova-Dikova